

SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W
WARSZAWIE
WYDZIAŁ NAUK SOCJOLOGICZNYCH I PEDAGOGIKI
KIERUNEK: SOCJOLOGIA

APOSTAZJA. ODCHODZENIE OD KOŚCIOŁA.

Paulina Rdzanek, Sandra Rogalska, Lidia Sobierajska,
Kacper Sikora, Barbara Szymańska

Co omówimy w tym raporcie

AGENDA

1. Założenia metodologiczne

1.1 Przedmiot i cel badań

1.2 Pytania badawcze

1.3 Zmienne i wskaźniki

1.4 Metoda, technika badań, narzędzie badań

1.5 Strategia doboru próby

1.6 Realizacja Badań

2. Analiza wyników

2.1 Zaangażowanie w życie Kościoła

2.2 Stosunek badanych do wiary i Kościoła

2.3 Powody i skutki odchodzenia Polaków od Kościoła w opinii badanych

2.4 Stosunek młodych Polaków do apostazji

3. Wnioski

4. Bibliografia

PODSTAWOWE POJĘCIA

- **APOSTAZJA** - ODSZCZEPSTWO OD WIARY, OD WYZNAWANYCH ZASAD LUB PRZEKONAŃ
- **ZWĄTPIENIE W INSTYTUCJE KOŚCIOŁA** - UTRATA WIARY W MOŻLIWOŚĆ LUB PRAWDZIWOŚĆ KOŚCIOŁA

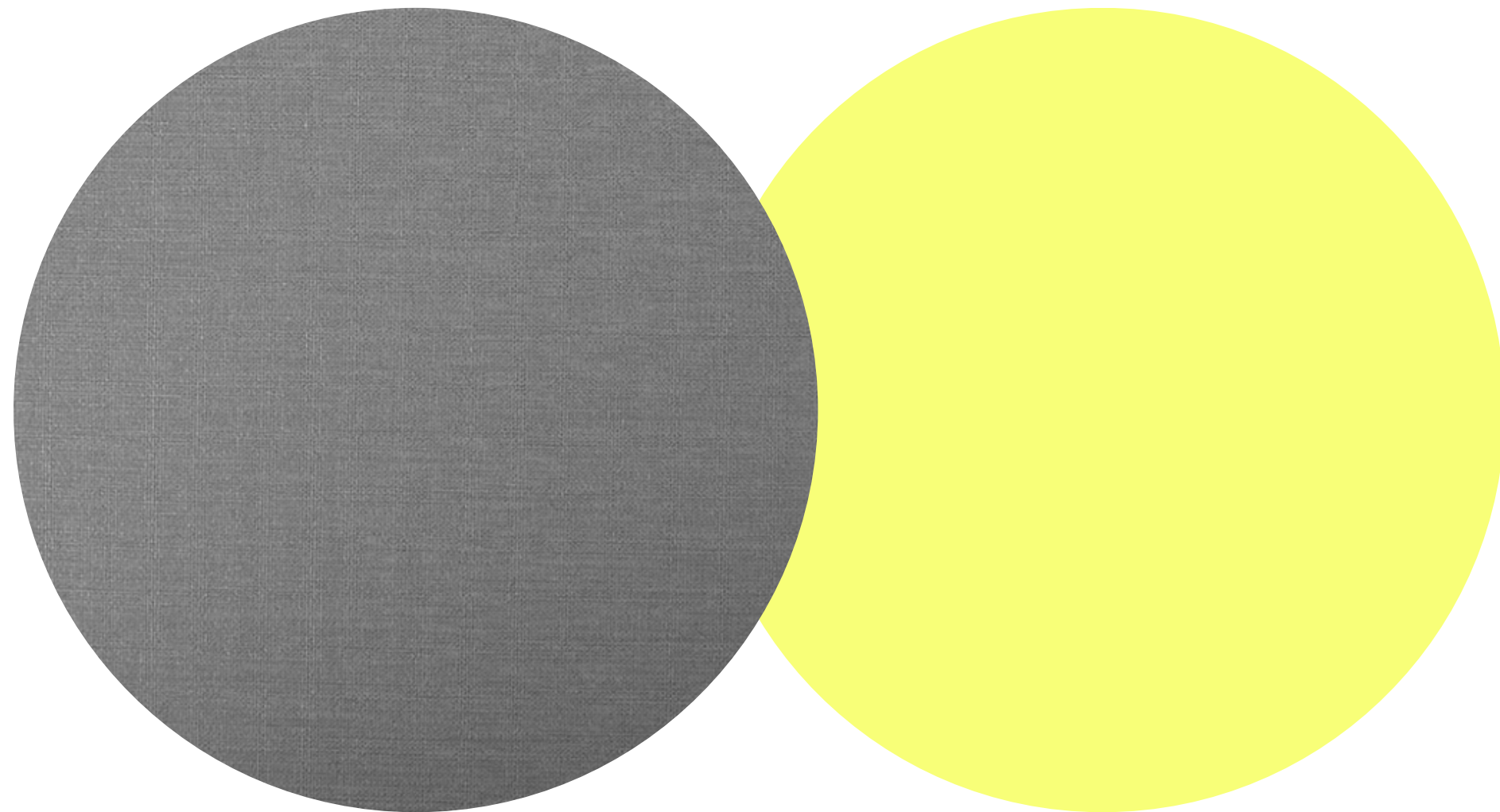
WYNIKI BADAŃ DOTYCZĄCE PROBLEMATYKI BADAŃ PODEJMOWANYCH W PRACY

Bazując na wynikach z badań CBOS z 2021 roku na temat poziomu wiary religijnej u młodych na tle ogółu społeczeństwa, można jednoznacznie stwierdzić, że poziom wiary religijnej i poziom praktykowania spada w najszybszym tempie właśnie u młodych Polaków.

W marcu 1992 r. wierzący oraz głęboko wierzący stanowili łącznie 94% ogółu badanych, w sierpniu 2021 roku – 87,4%, a w czerwcu 2022 roku było to już 84%, co pokazuje nam, że z roku na rok ta liczba się zmniejsza.

Najczęstszą przyczyną odchodzenia od kościoła był brak sensu/brak potrzeby - 17%, drugą zaś była krytyka wobec kościoła - 12%, brak wiary - 11%

ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

1.1 Przedmiot i cel badań

1.2 Pytania badawcze

1.3 Zmienne i wskaźniki

**1.4 Metoda, technika badań,
narzędzie badań**

1.5 Strategia doboru próby

1.6 Realizacja badań

Przedmiot i cel badań

Przedmiotem naszego badania są doświadczenia i opinie młodych Polaków na temat zwątpienia w instytucję Kościoła. Celem badania jest eksploracja oraz opisanie stosunku ludzi do instytucji kościelnej oraz powodów, które skłaniają ich do odejścia od niej.

Pytania badawcze

**Nasze problemy badawcze zawarliśmy
w trzech pytaniach:**

1. Jaki jest stosunek badanych do wiary i Kościoła?

2. Jakie są powody i jakie są skutki odchodzenia Polaków od Kościoła w opinii badanych?

3. Jaki stosunek mają młodzi Polacy do apostazji?

ZMIENNE I WSKAŹNIKI

Tabela nr 1

<u>Zmienna</u>	<u>Wartość</u>	<u>Wskaźnik</u>	<u>Nr pytania</u>
Stosunek do wiary i praktyk religijnych	Wiara i praktykowanie	Wierzący(a)/ niewierzący(a), praktykujący(a)/niepr aktykujący(a)	9
Praktyki religijne	Częstotliwość uczęszczania do Kościoła	Codziennie, kilka razy w tygodniu, raz w tygodniu, tylko w święta, nieuczęszczanie	8
Stosunek do apostazji	Stosunek do rezygnacji z wiary	Pozytywny, neutralny, negatywny	15

Źródło: Opracowanie własne

METODA, TECHNIKA BADAŃ, NARZĘDZIE BADAŃ

- Badanie ma charakter przekrojowy
- Metoda - sondaż diagnostyczny

Rodzaj ankiety - CAWI (wypełnienie elektronicznego kwestionariusza/ankiety)

Strategia doboru próby

W badaniach zastosowano okolicznościowy dobór próby

Dobór okolicznościowy- próba okolicznościowa jest tworzona przez dobór osób łatwo dostępnych dla badającego

W badaniu wzięło udział 223 osoby w wieku 18-29 lat.

REALIZACJA BADAŃ I STRATEGIA ANALIZY

Badanie zostało przeprowadzone w dniach od 24 listopada do 10 grudnia 2022 roku.

Ankieta była anonimowa a respondenci, którzy wypełnili kwestionariusz zechcieli podzielić się swoimi doświadczeniami i opiniami na temat zwątpienia i odchodzenia od instytucji Kościoła.

Ankieta pt. "Apostazja". Odchodzenie od Kościoła" została przesłana do różnych grup na Messengerze, link do niej został udostępniony na Instagramie w celu zachęcenia do wypełnienia.

W ankiecie wzięło udział 67,7% kobiet, 31,4% mężczyzn oraz jedna osoba niebinarna (0,4%).

Tabela nr 2

Płeć	Liczba respondentów
Kobiety	152
Mężczyźni	70
Inne	1
Suma	223

Źródło: Opracowanie własne

Aż 85,2% ankietowanych to osoby między 18, a 24 rokiem życia.

Reszta badanych, czyli 14,8% to osoby między 25, a 29 rokiem życia.

Tabela nr 3

Wiek	Liczba respondentów
18-24	190
25-29	33
Suma	223

Źródło: Opracowanie własne

Prawie $\frac{3}{4}$ respondentów posiada wykształcenie średnie (71,3%), wykształcenie wyższe posiada 23,3%, zawodowe 4%, natomiast podstawowe tylko 1,3%.

Tabela nr 4

Wykształcenie	Liczba respondentów
Średnie	159
Wyższe	52
Zawodowe	9
Podstawowe	3
Suma	223

Źródło: opracowanie własne

Ponad połowa respondentów mieszka w mieście liczącym więcej niż 500 tysięcy mieszkańców (56,1%).

Na drugim miejscu znaleźli się mieszkańcy wsi (24,2%).

Najrzadziej wybieraną odpowiedzią było miasto z populacją między 50, a 150 tysięcy osób (4,9 %)

Tabela nr 5

Miejsce zamieszkania	Liczba respondentów
Wieś	54
Miasto do 50 tys.	15
Miasto od 50 tys. do 150 tys.	11
Miasto od 150 tys. do 500 tys.	18
Miasto powyżej 500 tys.	125
Suma	223

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 6

Pozycja społeczna i zawodowa	Liczba respondentów
Uczę się/studiuję	47
Uczę się/studiuję i pracuję	132
Pracuję	43
Nie pracuję	1
20	223

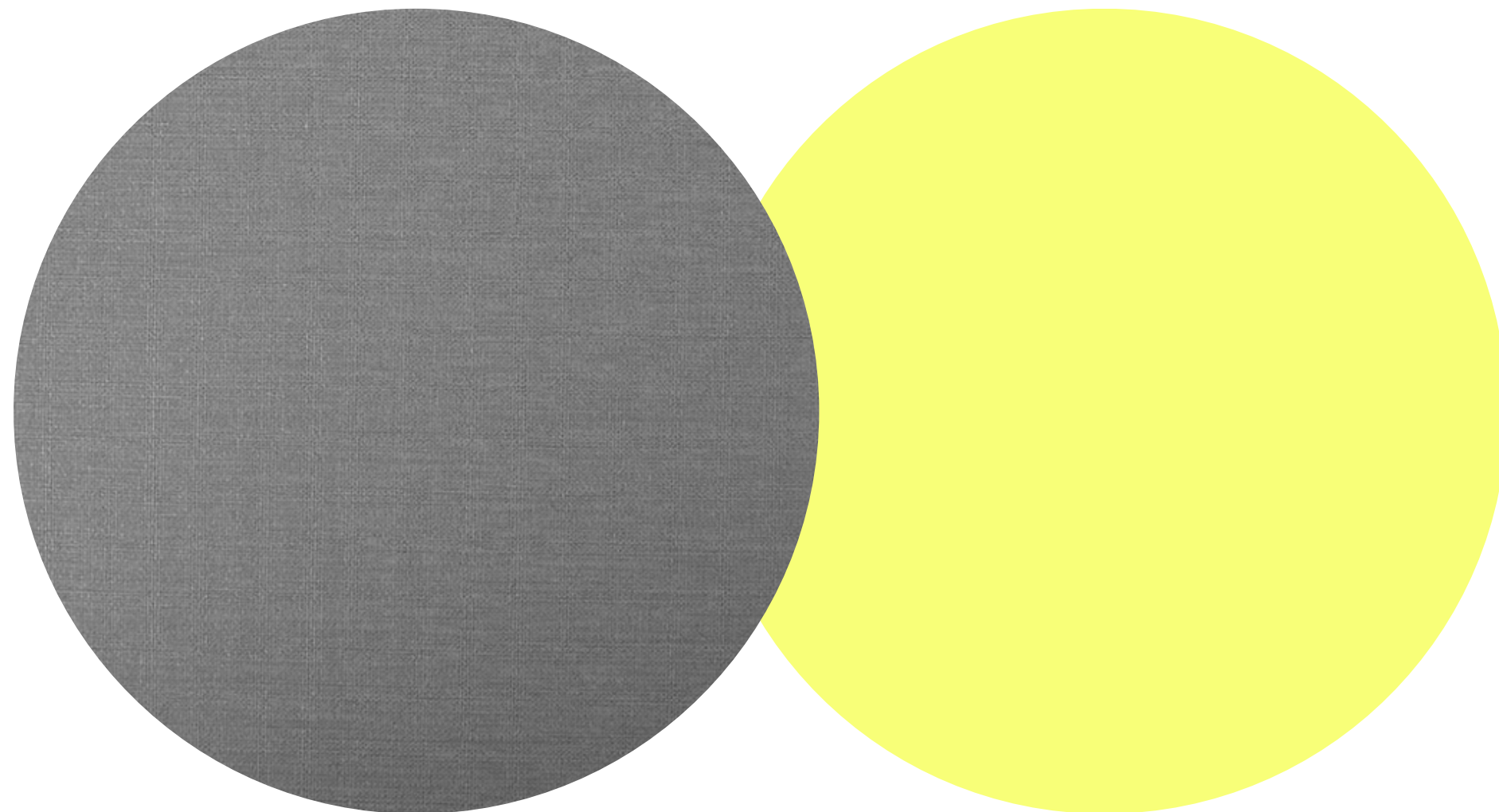
Źródło: opracowanie własne

Największa ilość respondentów (59,2%) zapytanych o ich pozycję społeczną oraz zawodową odpowiedziała, że uczy się/studiuje i pracuje.

Na drugim miejscu (21,1%) znalazły się osoby jedynie pracujące, a aż 19,3% uczy się/studiuje.

Tylko jedna osoba odpowiedziała, że nie pracuje (0,4%)

ANALIZA WYNIKÓW

2.1 Zaangażowanie w życie Kościoła

2.2 Stosunek badanych do wiary i Kościoła

2.3 Powody i skutki odchodzenia Polaków od Kościoła w opinii badanych

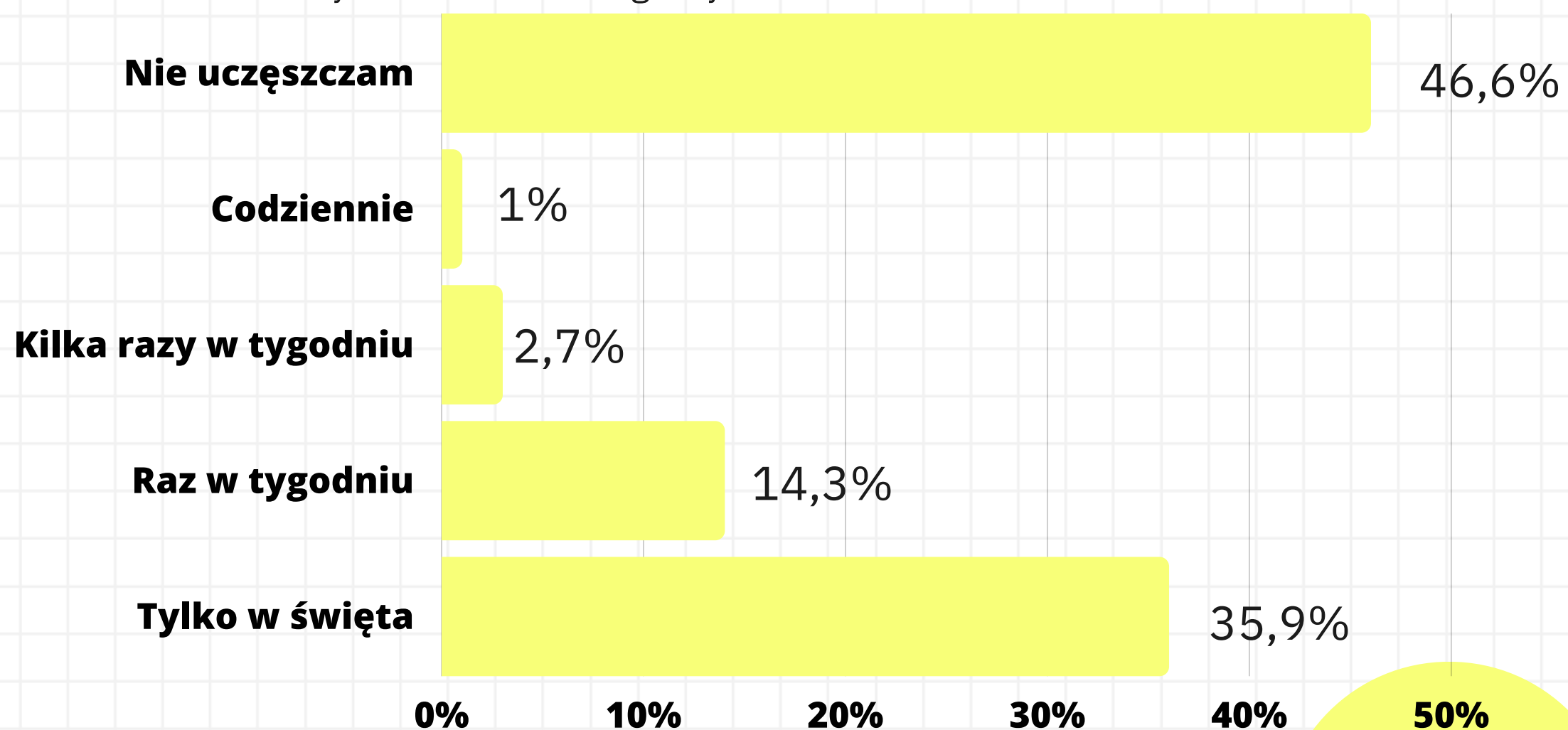
2.4 Stosunek młodych Polaków do apostazji

Zaangażowanie w życie Kościoła

Ankieta badająca zjawisko Apostazji w Polsce wykazała, że choć 64,4% ankietowanych jest zaangażowana w wiarę katolicką, to już jedynie 14,8% udziela się w życiu społecznym Kościoła.

W życie społeczne Kościoła angażuje się 14,8% respondentów, a nie angażuje się 85,2%.

Wykres nr. 1 Rozkład częstości odpowiedzi na pytanie: Jak często Pan/Pani uczęszcza do Kościoła? N=223. Pytanie wielokrotnego wyboru.

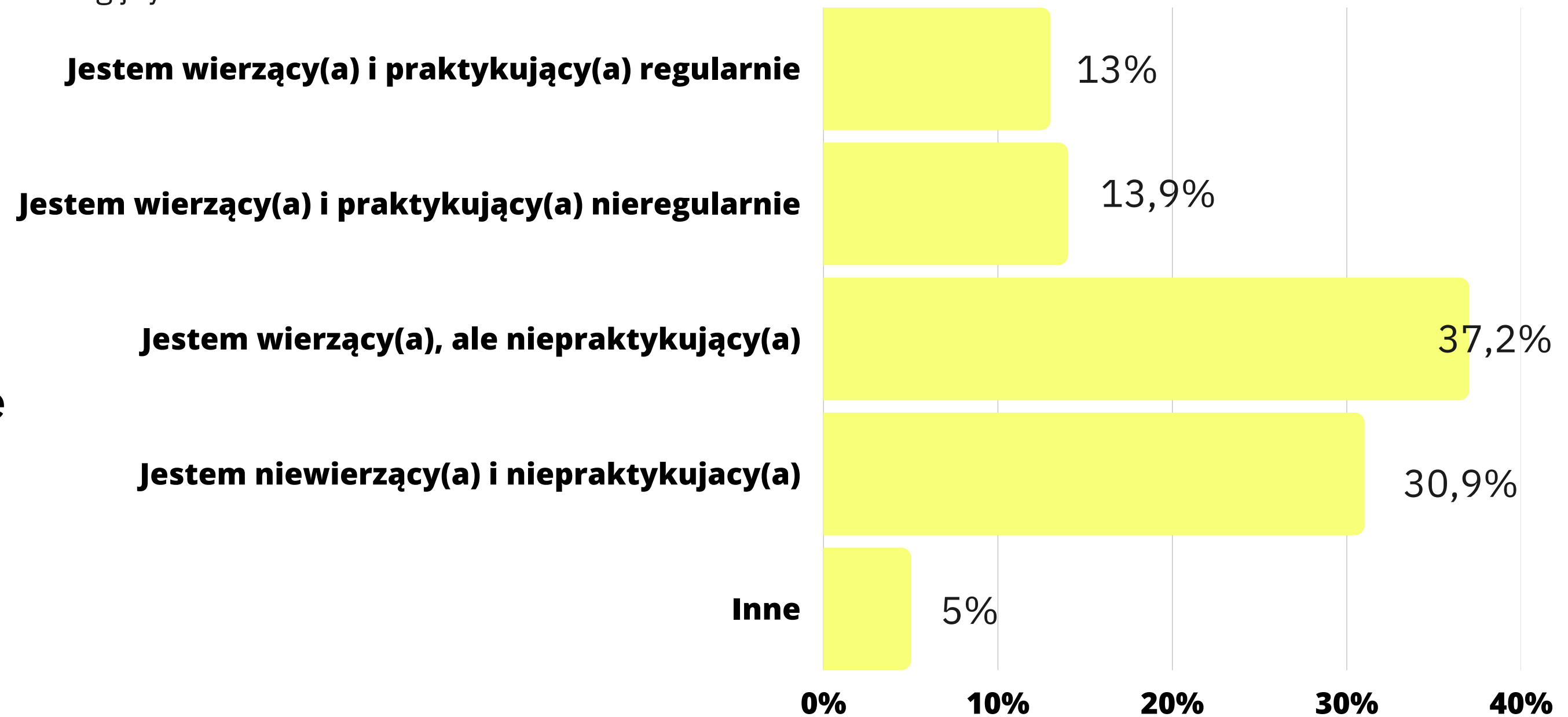

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Stosunek badanych do wiary i Kościoła

W kwestii stosunku do wiary i praktyk religijnych 37,2% badanych deklaruje, że są wierzący, ale niepraktykujący; 30,9%, że są niewierzący i niepraktykujący; 13,9%, że są wierzący i praktykujący nieregularnie i 13%, że są wierzący i praktykujący regularnie.

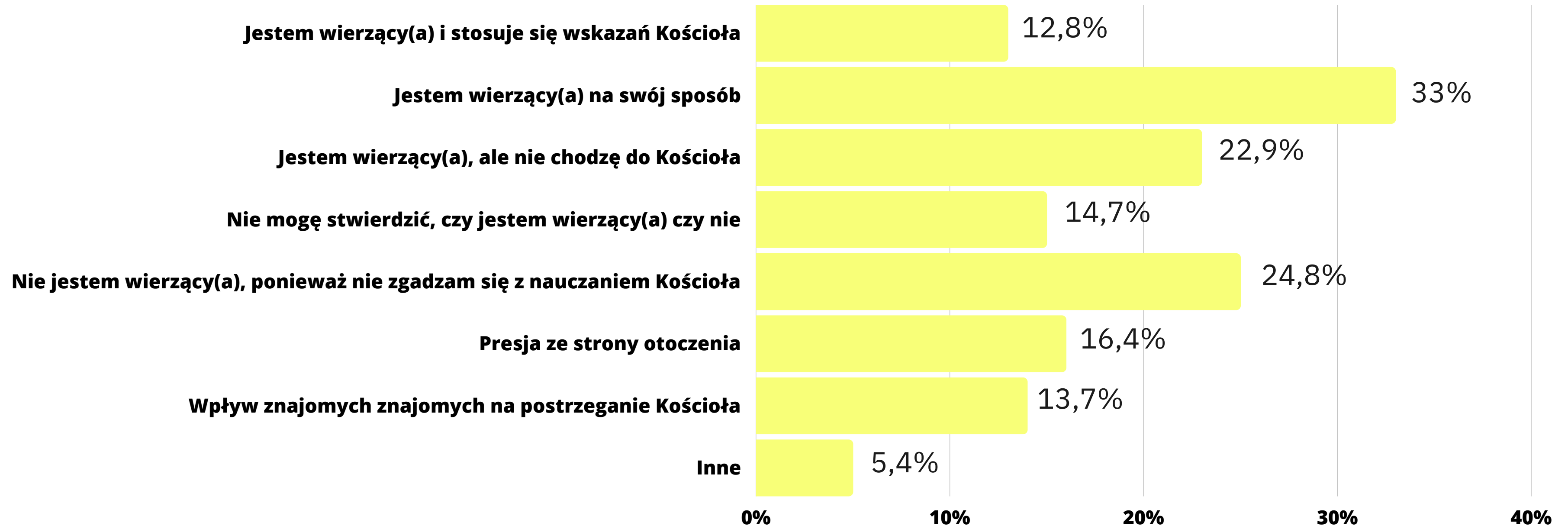
Wykres nr 2. Rozkład częstości odpowiedzi na pytanie: Jaki ma Pan/Pani stosunek do wiary i praktyk religijnych? N=223. Dane w %.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Stosunek badanych do wiary i Kościoła

Wykres nr 3. Rozkład częstości odpowiedzi na pytanie: Które z poniższych opisów najlepiej pasuje do Pana/Pani? N=223. Pytanie wielokrotnego wyboru.

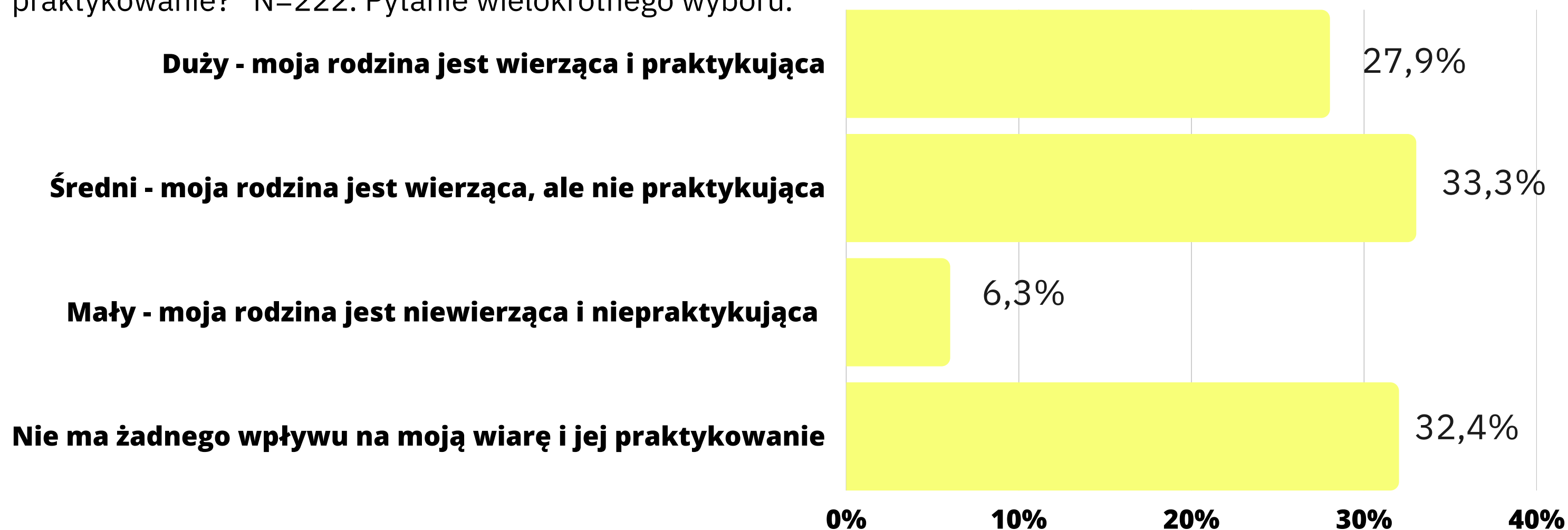

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Najwięcej respondentów (33%) deklaruje, że jest wierzący na swój własny sposób, a 24,8%, że nie są wierzący, ponieważ nie zgadzają się z nauczaniem Kościoła. 22,9% respondentów deklaruje, że są wierzący, ale niepraktykujący. Część ankietowanych (14,7%) nie mogła jasno stwierdzić, czy jest wierząca czy nie, a 12,8% jest wierząca i stosuje się do wskazań Kościoła. Pojedyncze odpowiedzi zawierały deklaracje ateizmu oraz częściową aprobatę doktryny.

Stosunek badanych do wiary i Kościoła

Wykres nr 4. Rozkład częstości odpowiedzi na pytanie: Jak duży wpływ ma Pana/Pani rodzina na wiarę i jej praktykowanie? N=222. Pytanie wielokrotnego wyboru.

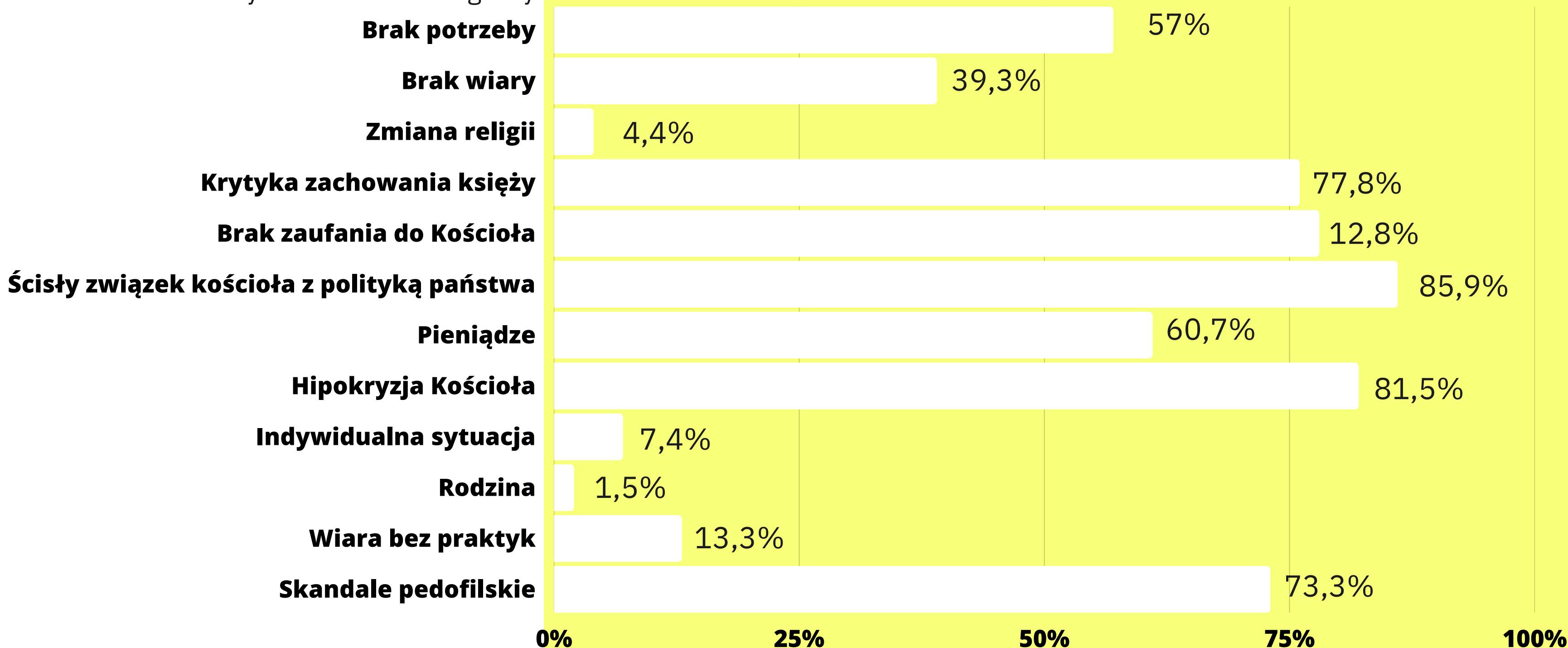

Źródło: Opracowanie na podstawie własnych badań

Ankieta ujawniła, że rodzina posiada średni wpływ na wiarę i jej praktykowanie (33,3%), a 32,4% ankietowanych zadeklarowało, że rodzina nie ma żadnego wpływu. Natomiast duży wpływ rodziny w tej materii zaznaczyło 27,9% respondentów. Najmniejszy wskaźnik otrzymała grupa odpowiadająca, że rodzina ma mały wpływ (6,3%)

Powody i skutki odchodzenia Polaków od Kościoła w opinii badanych

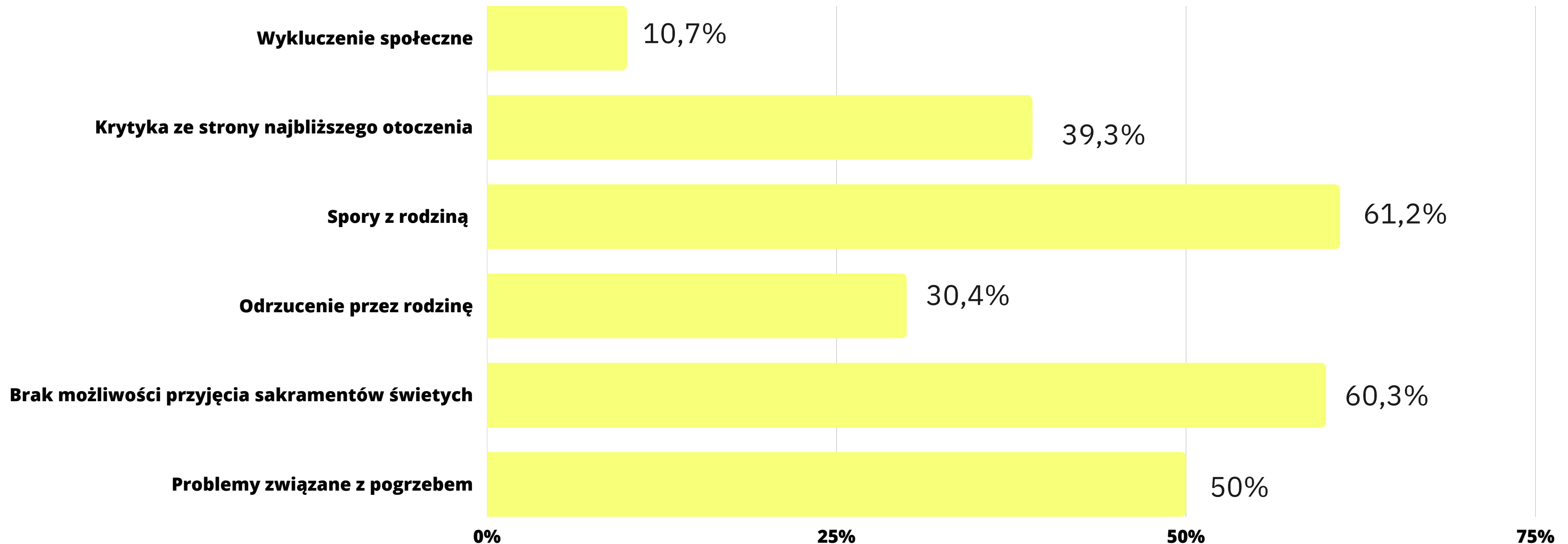
Wykres nr 5. Rozkład częstości odpowiedzi na pytanie: Jeśli "tak" to co by skłaniało Pana/Panią do odejścia od instytucji Kościoła? N=135. Pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Powody i skutki odchodzenia Polaków od Kościoła w opinii badanych

Wykres nr 6. Rozkład częstości odpowiedzi na pytanie: Jakie skutki według Pana/Pani może mieć odejście od Kościoła dla osoby decydującej się na apostazję? N=214. Pytanie wielokrotnego wyboru.

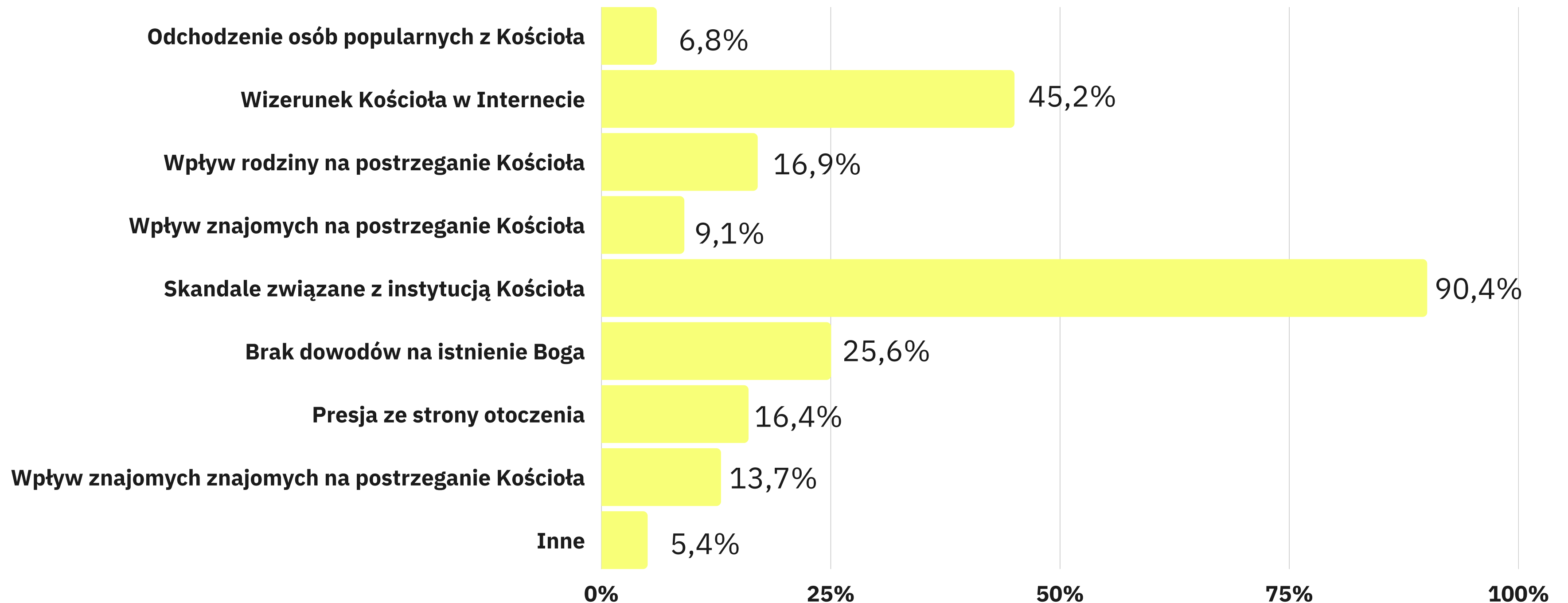

Źródło: Opracowanie na podstawie własnych badań

Odejście od Kościoła dla osoby decydującej się na apostazję według respondentów **wywołuje rozmaite konsekwencje**. Dla **61,2%** badanych są to spory z rodziną, dla **50%** problem stanowi brak możliwości przyjęcia sakramentów świętych (bierzmowanie, małżeństwo, itp.) oraz komplikacje związane z pogrzebem.

Powody i skutki odchodzenia Polaków od Kościoła w opinii badanych

Wykres nr 7. Rozkład częstości odpowiedzi na pytanie: Jakie czynniki wpływają zdaniem Pana/Pani na zwątpienie w instytucje Kościoła? N=219. Pytanie wielokrotnego wyboru.

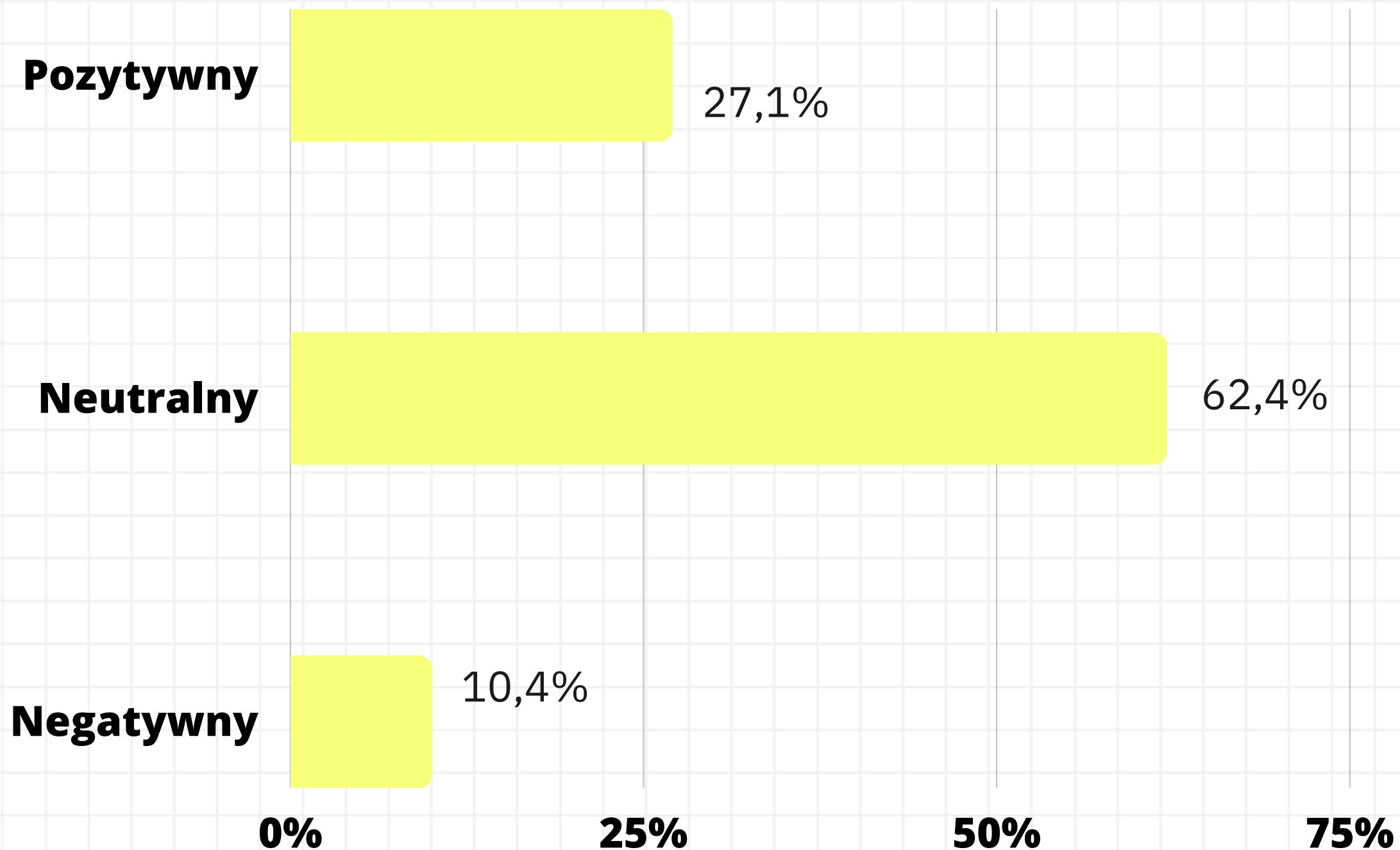
Źródło: Opracowanie na podstawie własnych badań

Stosunek młodych Polaków do apostazji

Wykres nr 8. Rozkład częstości odpowiedzi na pytanie: Jaki stosunek ma Pan/Pani do aktu apostazji (odstępstwo od wiary)? N=222.

Większość respondentów do aktu apostazji ma stosunek neutralny (62,4%).

27,1% postrzega to zjawisko pozytywnie, a 10,4% negatywnie.

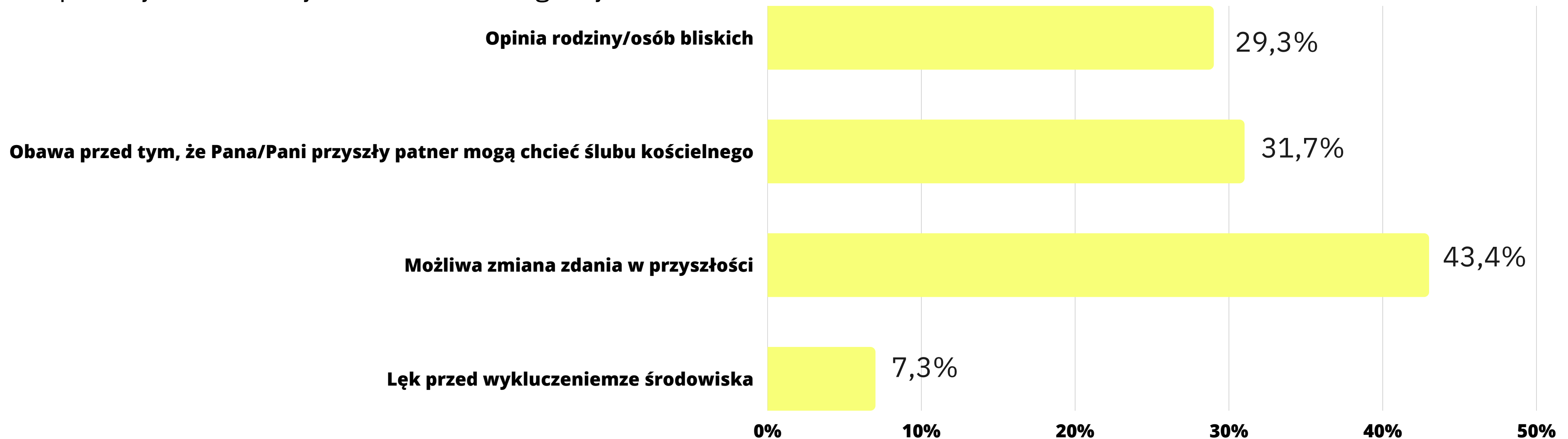

Źródło: Opracowanie na podstawie własnych badań

Stosunek młodych Polaków do apostazji

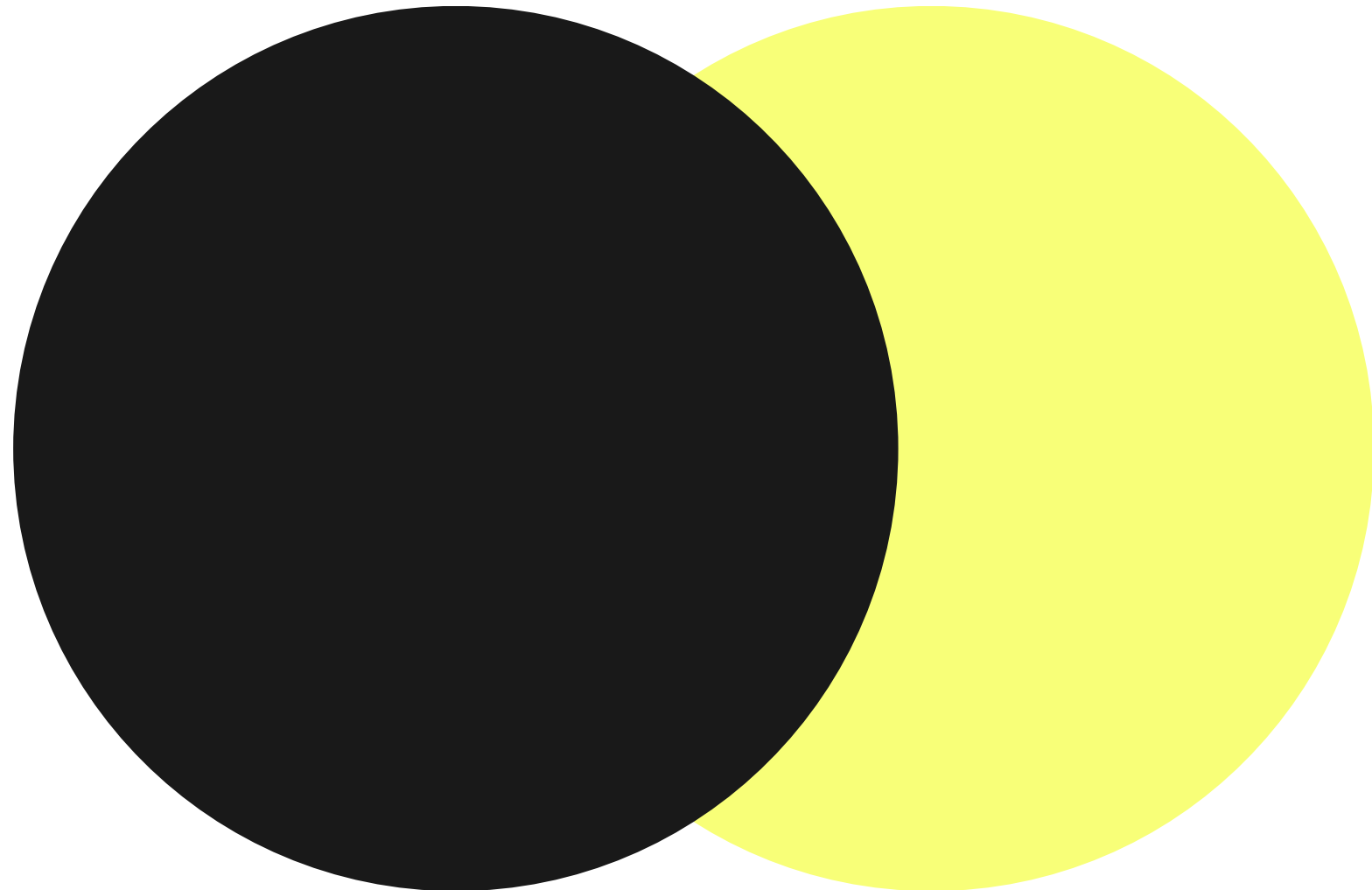
43,4% ankietowanych rozważających odejście od instytucji Kościoła nie wyklucza jednak możliwości zmiany decyzji w przyszłości. 31,7% badanych byłoby skłonna to zrobić z obawy, że przyszły partner może chcieć ślubu kościelnego. 29,3% liczy się z opinią rodziny i osób bliskich. Lęk przed wykluczeniem ze środowiska (7,3%) może również spowodować zmianę decyzji w tej kwestii.

Wykres nr 9. Rozkład częstości odpowiedzi na pytanie: Co mogłoby być czynnikiem, który powstrzymałby Pana/Panią do apostazji? N=205. Pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: Opracowanie na podstawie badań własnych

Wnioski

Badanie miało na celu eksplorację aktu apostazji, opisanie stosunku ludzi do instytucji kościelnej oraz powodów, które skłaniają ich do odejścia od niej. Przedmiotem badania były doświadczenia i opinie młodych Polaków na temat zwątpienia w instytucję Kościoła.

Z analiz wyników badań, w projekcie „Apostazja. Odchodzenie od Kościoła” wynika, że następuje powolny spadek poziomu wiary katolickiej i szybszy spadek poziomu praktykowania.

Ankieta badająca zjawisko Apostazji w Polsce wykazała, że choć **64,4%** ankietowanych jest zaangażowanych w wiarę katolicką, to już jedynie **14,8%** udziela się w życiu społecznym Kościoła. Pokazuje to, że dla wielu wierzących młodych Polaków **chodzenie do Kościoła i angażowanie się w przedsięwzięcia z nim związane, jest zbędne.**

Na podstawie wyników przeprowadzonego badania stwierdzono, że **respondenci w 46,6% nie uczęszczają do Kościoła.** Wskazuje to, że **młodzi Polacy są w dużej części wierzący, ale niepraktykujący.** Ankieta wykazała również, że w **zdecydowanej większości respondenci zastanawiali się nad odejściem od instytucji Kościoła (51,4%).** Podczas gdy **48,6% respondentów w ogóle nie rozważa takiej opcji.**

**Z BADANIA MOŻNA SIĘ DOWIEDZIEĆ, ŻE SPOŁECZEŃSTWO JEST
PODZIELONE, JEŚLI CHODZI O WIARĘ. WIĘKSZOŚĆ BADANYCH WIERZY
NA SWÓJ SPOSÓB LUB NIE WIERZY WCALE, BĄDŹ WIERZY, ALE NIE
PRAKTYKUJE. ANKIETA WYKAZAŁA RÓWNIEŻ, ŻE STOSUNEK MŁODYCH
BIORĄCYCH UDZIAŁU W BADANIU POLAKÓW JEST GŁÓWNI
NEUTRALNY.**

**NA PODSTAWIE WYNIKÓW PRZEPROWADZONEGO BADANIA MOŻNA
STWIERDZIĆ, ŻE RODZINA ORAZ BLISCY BADANYCH MIELIBY DUŻY
WPŁYW NA ICH DECYZJĘ DOTYCZĄCĄ ODEJŚCIA OD KOŚCIOŁA.**

Bibliografia

- CBOS (2020). *Religijność Polaków w ostatnich 20 latach*. Komunikat z badań. Warszawa: Centrum Badania Opinii Społecznej.
- CBOS (2021). *Religijność młodych na tle ogółu społeczeństwa*. Komunikat z badań. Warszawa: Centrum Badania Opinii Społecznej.
- CBOS (2022). *Dlaczego Polacy odchodzą z Kościoła*. Komunikat z badań. Warszawa: Centrum Badania Opinii Społecznej.
- CBOS (2022). *Polski pejzaż religijny - z dalekiego planu*. Komunikat z badań. Warszawa: Centrum Badania Opinii Społecznej.
- CBOS (2022). *Postawy wobec obecności religii i Kościoła w przestrzeni publicznej*. Komunikat z badań. Warszawa: Centrum Badania Opinii Społecznej.
- Jagiełło, P., „*Apostazja od katolicyzmu w prawie kanonicznym i polskim*”, Uniwersytet Wrocławski, Praca naukowa finansowana ze środków budżetowych na naukę w latach 2015– 2019 jako projekt badawczy w ramach programu pod nazwą „Diamentowy Grant”, Wrocław 2019.
- Syryjczyk, J.W., *Apostazja od wiary w świetle przepisów kanonicznego prawa karnego. Studium prawnohistoryczne*, Warszawa 1984.